ІНТЕГРАЛЬНІ КОМПОЗИТНІ ІНДИКАТОРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У КОРОТКОСТРОКОВОМУ ПЕРІОДІ (липень 2018 року)

Тенденції динаміки співпадаючого і випереджувального інтегральних композитних індикаторів вказують на продовження започаткованої у 2016 р економічної динаміки. У І кв. 2018 р. темпи приросту ***співпадаючого інтегрального індикатора*** склали 2,2% до відповідного періоду попереднього року (рис. 1).

Серед позитивних складових індикатора значимий плив мали роздрібний товарооборот (107,6%) і промисловість (102,4%). Водночас, негативний вплив справило скорочення обсягів виробництва у сільському господарстві й будівництві, де темпи падіння становили відповідно 99,5% і 99,7% (табл. 1).

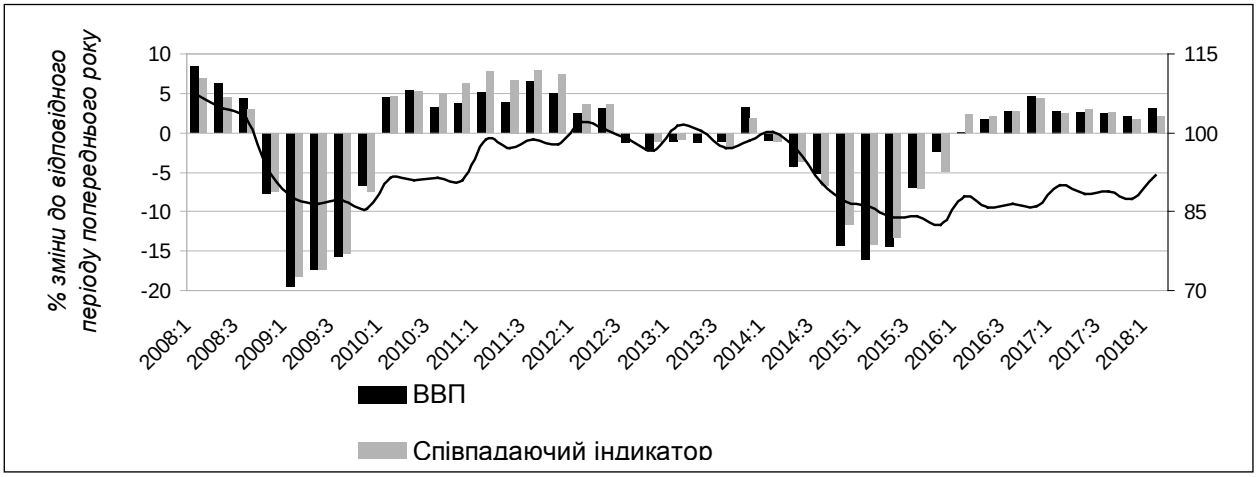

Рис. 1. Порівняльна динаміка ВВП і співпадаючого інтегрального індикатора розвитку економіки України у І кв. 2008 р. – І кв. 2018 р.

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Утримання відносно високих темпів зростання роздрібного товарообороту та прискорення темпів нарощення обсягів випуску у промисловості позитивно вплинули на прискорення ВВП у І кв. 2018 р. до 3,1% по відношенню до аналогічного періоду попереднього року. Проте,

скорочення обсягів виробництва у сільському господарстві та будівництві стали стримуючими факторами подальшого зростання економіки України (див. табл. 1).

Таблиця 1

Компоненти співпадаючого інтегрального індикатора розвитку економіки України, *%*

	Компоненти	**(А)**	**(Б)**
1.	Промислове виробництво	60	102,4
2.	Роздрібний товарооборот	19	107,6
3.	Сільське господарство	14	99,5
4.	Будівництво	7	99,7

Примітка. У колонці (А) відображено питому вагу складових співпадаючого інтегрального індикатора, у колонці (Б) – темпи зростання/зниження показників у І кв. 2018 р. до відповідного періоду попереднього року.

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Зростання роздрібного товарообороту пов’язано зі зростанням валового наявного доходу населення на 10% (проти І кварталу 2017 р.), де відчутний внесок зробили факторні доходи українських громадян, що заробляють за кордоном. В оплаті праці їх частка дійшла до 18%, у валовому наявному доході - 9,4%, а у ВВП - 9,8%. Іншим чинником прискорення роздрібної торгівлі стали активні заходи заохочення споживчого кредитування з боку банківської системи.

Зазначене вплинуло на розширення споживчих настроїв населення. У І кв. 2018 р. кінцеві споживчі витрати домогосподарств зросли на 5,6%. За цілями споживання були зафіксовані високі темпи зростання витрат на одяг і взуття (на 19,8%), на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива (на 19,3%), на предмети домашнього вжитку, на побутову техніку та поточне утримання житла (на 18,0%), що вплинуло на активізацію вітчизняного виробництва споживчих товарів коротко- та довгострокового використання.

Прискорення зростання ВДВ у промисловості стало результатом активізації динаміки таких складових, як переробна промисловість (на 2,7% у

І кв. 2018 р. до відповідного періоду попереднього року), добувна промисловість і розроблення кар’єрів (на 2,1%) і постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 2,4%). Попри відносно рівні темпи зростання, вказані види промисловості демонструють зміну внесків, які вони додають у формування агрегованого показника. Так, якщо питома вага випуску реалізованої продукції добувної промисловості і розроблення кар’єрів упродовж 2018 р. залишалася відносно стабільною на рівні 14%-15%, то переробна промисловість дещо зміцнила свої позиції з 59,2% у січні до 70,3% у травні 2018 р. Вказане зміцнення відбулося за рахунок зменшення внеску постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря з 25,7% у січні до 13,6% у травні 2018 р.

Збільшення частки переробної промисловості у структурі випуску реалізованої продукції відбувається більшою мірою не за рахунок товарів кінцевого використання, а завдяки розширенню проміжного споживання. Така тенденція має продовжитися, оскільки в обсязі нових замовлень на виробництво продукції переробної промисловості за окремими видами діяльності відбулося помітне збільшення частки замовлень на виробництво паперу та паперових виробів (з 37,3% у січні 2018 р. до 44,8% у травні 2018 р.) і виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (з 23,6 до 25,5%). На противагу цьому, значно втратили свої позиції такі види продукції переробної промисловості, як: виробництво одягу (з 68,2% у січні 2018 р. до 61,8% у травні 2018 р.), текстильне виробництво (з 38,3% до 34,5%), виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (з 34,0% до 28,5%), виробництво електричного устаткування (з 72,2% до 52,9%), виробництво інших транспортних засобів (з 77,5% до 56,9%).

В умовах активізації внутрішнього інвестиційного попиту відбулося зростання випуску інвестиційних товарів (на 11,3% у січні-травні 2018 р. до відповідного періоду попереднього року). Однак питома вага інвестиційних товарів у структурі реалізованої продукції добувної та переробної промисловості за основними промисловими групами залишається невисокою

(8,5% у січені-травні 2018 р.). На противагу цьому, утримується висока частка товарів проміжного споживання (відповідно 48,4%), що закріплює негативні структурні зрушення у промисловості у бік нарощення виробництва товарів проміжного споживання.

Зменшення темпів зростання у будівництві пов'язано з насиченням ринку житла на тлі зменшення заощаджень населення, що призвело до перевищення пропозиції над попитом. Проте, останні статистичні дані вказують на відновлення зростання у будівництві де темпи приросту у травні 2018 до травня 2017 р. становили 2,7%.

Формування тренду економічного зростання за траєкторією співпадаючого інтегрального індикатора змінювалося за складовими. Після значного випередження упродовж 2017 р. будівництво дещо скоротило свій вплив у I кв. 2018 р., залишаючись найбільш впливовим показником серед інших складових. Крім того, починаючи з IV кв. 2017 р. відбувається поступове нарощення впливу роздрібного товарообороту. Зазначене свідчить про продовження зміни структури пропозиції товарів і послуг, що відбувається на тлі змін у структурі внутрішнього попиту (рис. 2).

Наявні на кінець травня 2018 р. місячні дані складових співпадаючого інтегрального індикатора дали можливість провести оціночні розрахунки темпів зміни ВВП упродовж вказаного періоду. Згідно результатів розрахунків, у травні темпи приросту ВВП України склали 2,1% до відповідного періоду попереднього року, у той час як у березні показник був дещо нижчим - 1,8%. Результати розрахунків місячної динаміки зміни реального ВВП підтверджують збереження економічного зростання в Україні станом на середину 2018 р. (рис. 3).

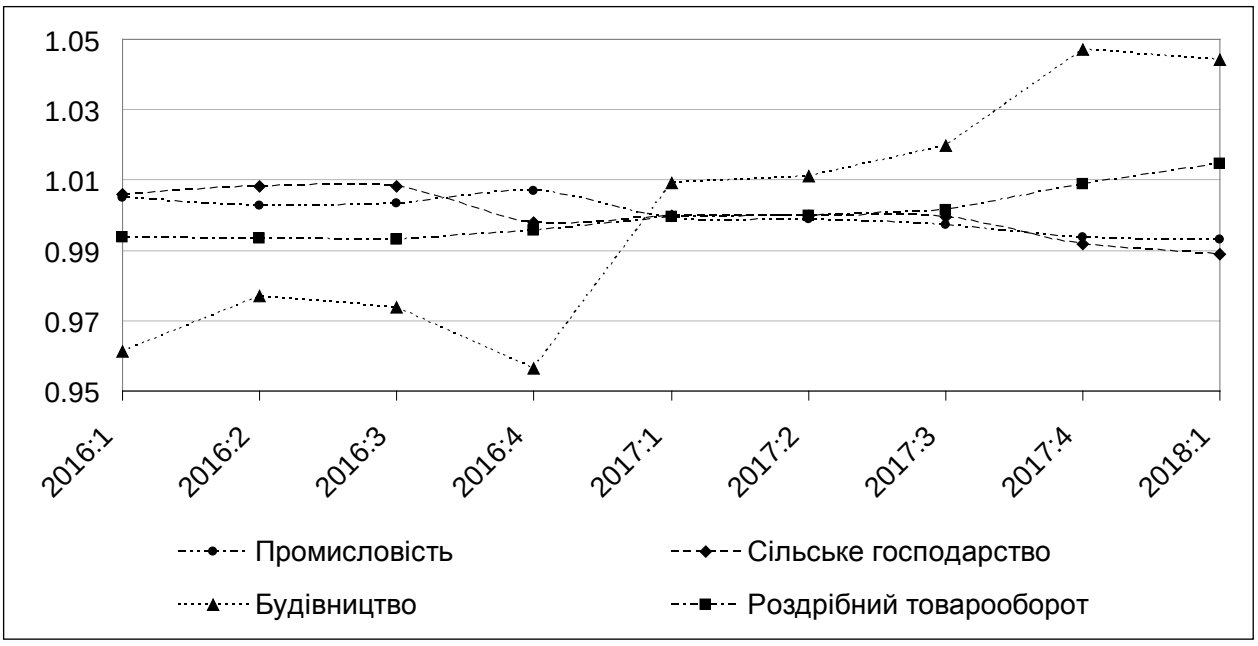

Рис. 2. Порівняльна динаміка окремих складових співпадаючого інтегрального індикатора у I кв. 2016 р. – I кв. 2018 р.,
відхилення питомої ваги складової від середнього значення упродовж визначеного періоду

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

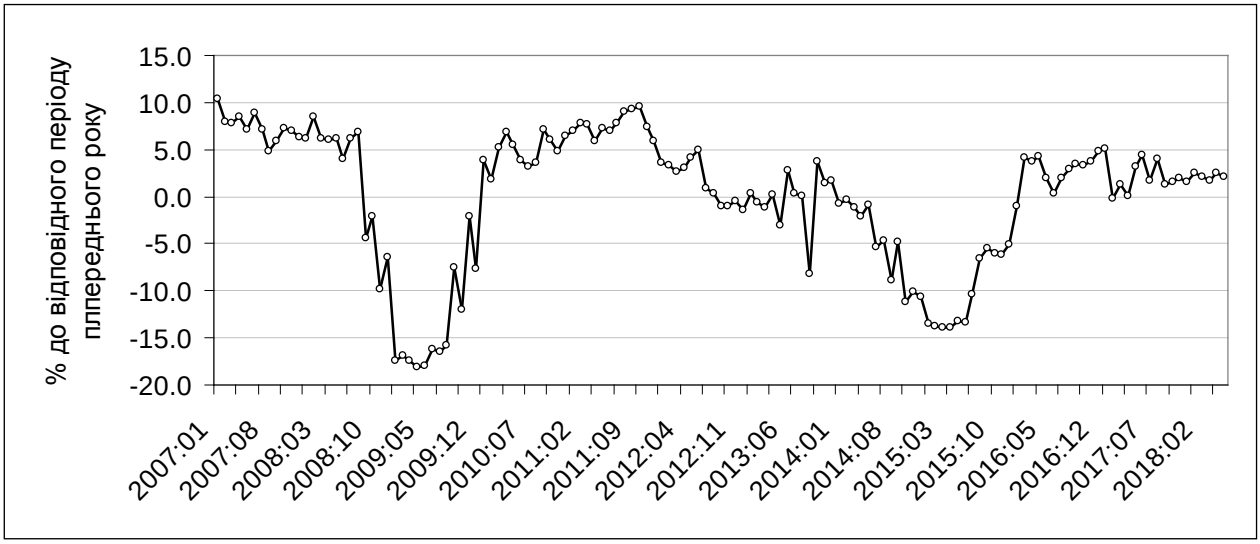

Рис. 3. Динаміка ВВП за результатами моделювання співпадаючого інтегрального індикатора у січні 2007 р. – травні 2018 р.

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Темпи приросту ***випереджувального інтегрального індикатора*** розвитку економіки України у II кв. 2018 р. (лаг випередження один квартал) склали 4,0% (рис. 4). На динаміку вказаного індикатора позитивно вплинуло

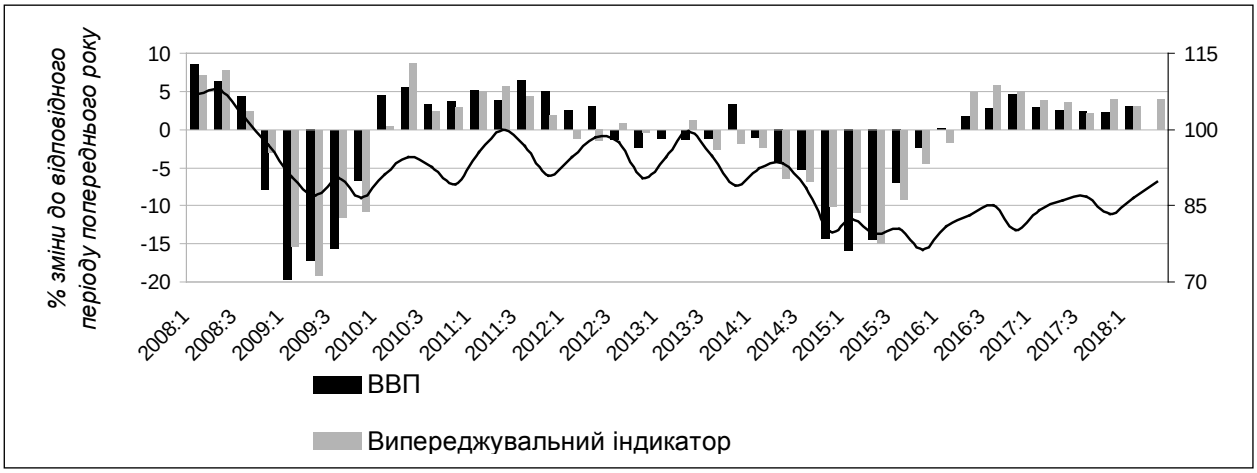

Рис. 4. Порівняльна динаміка ВВП і випереджувального інтегрального індикатора розвитку економіки України у I кв. 2008 р. – II кв. 2018 р.

Джерело: Державна служба статистики України, [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://www.ukrstat.gov.ua/ та розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

зростання: індексу ділових очікувань (106,4%), валового нагромадження основного капіталу (ВНОК, 117,0%) і світової ціни на пшеницю (131,7%). Сумарно, вказані складові випереджувального інтегрального індикатора охоплювали у I кв. 2018 р. майже три чверті (76% з урахуванням знаків) його загальної структури за рівнем впливу на ВВП України. Негативно на формування випереджувального інтегрального індикатора вплинуло зростання офіційного курсу гривні до долара США (100,9%) і світової ціни на російський газ (125,6%, табл. 2).

Таблиця 2

Компоненти випереджувального інтегрального індикатора розвитку економіки України, %

	Компоненти	(А)	(Б)
1.	ВНОК	+54 (28)	117,0
2.	Індекс ділових очікувань	+68 (36)	106,4
3.	Світова ціна на пшеницю	+23 (12)	131,7
1.	Офіційний курс гривні до долара США	-22 (12)	100,9
5.	Світова ціна на російський газ	-22 (12)	125,6

Примітка. У колонці (А) відображено питому вагу складових випереджального інтегрального індикатора, у колонці (Б) – темпи зростання/зниження показників у I кв. 2018 р. до відповідного періоду попереднього року. У дужках подано питому вагу складових випереджального інтегрального індикатора у рейтингу з урахуванням знаків).

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Порівняння впливу складових співпадаючого і випереджувального інтегральних індикаторів на формування ВВП у короткостроковій перспективі показує, що у І кв. 2018 р найбільш впливовими чинниками формування квартальної динаміки ВВП з боку співпадаючого інтегрального індикатора були компоненти: промислове виробництво (60%), роздрібний товарооборот (19%) і сільське господарство (14%), а з боку випереджувального інтегрального індикатора – компоненти: індекс ділових очікувань (36%), ВНОК (28%), офіційний курс обміну гривні до долара США (12%) і світова ціна на російський газ (12%, рис. 5).

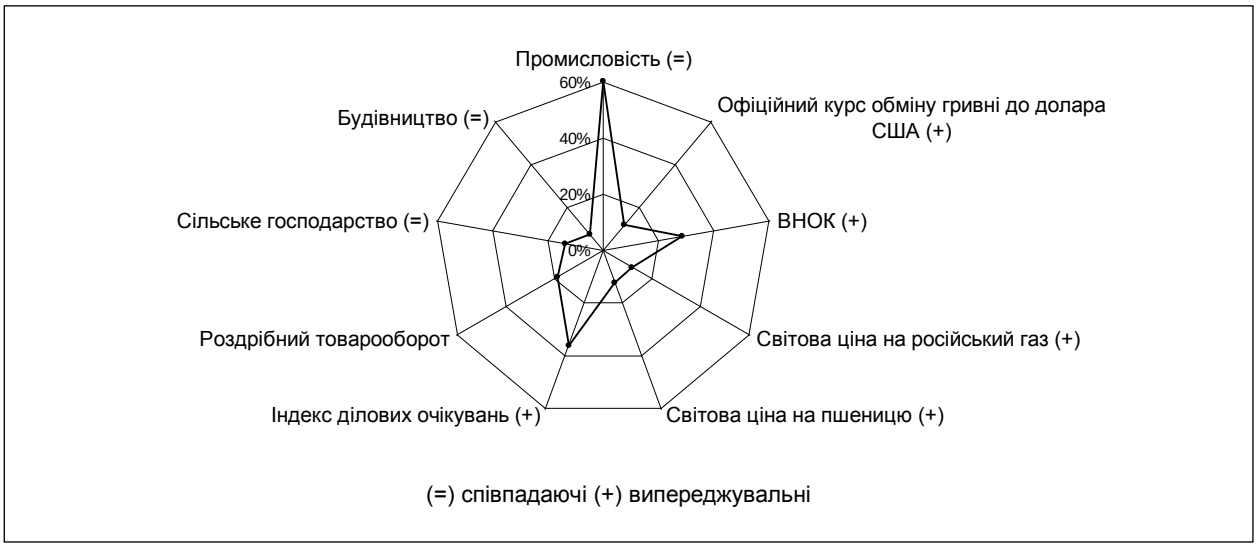

Рис. 5. Інтегральна оцінка внеску чинників формування ВВП у розрізі співпадаючого і випереджувального інтегральних індикаторів станом на І кв. 2018 р.

Джерело: розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Завдяки зростанню промислового виробництва, обсягу ВНОК, роздрібного товарообороту і світової ціни на пшеницю Україна отримує позитивні імпульси прискорення ВВП. Вагомий внесок також додає збільшення індексу ділових очікувань суб’єктів господарювання (на 0,4 відсоткові пункти у І кв. 2018 р. по відношенню до попереднього періоду). Однак, вузьким місцем залишаються помірне знецінення гривні й продовження зростання світової ціни на російський газ.

Згідно проведених прогнозних розрахунків, у II кв. 2018 р. темпи зростання випереджувального інтегрального індикатора склали 4,0% до відповідного періоду попереднього року. При збереженні означеної тенденції з великою ймовірністю можна очікувати, що темпи зростання ВВП України в цілому за рік будуть становити не менше 3,0%. У разі посилення впливу негативних чинників економічного та/або політичного характеру, квартальна динаміка ВВП у 2018 р. коливатиметься в інтервалі 2,5%÷3,0% (рис. 6).

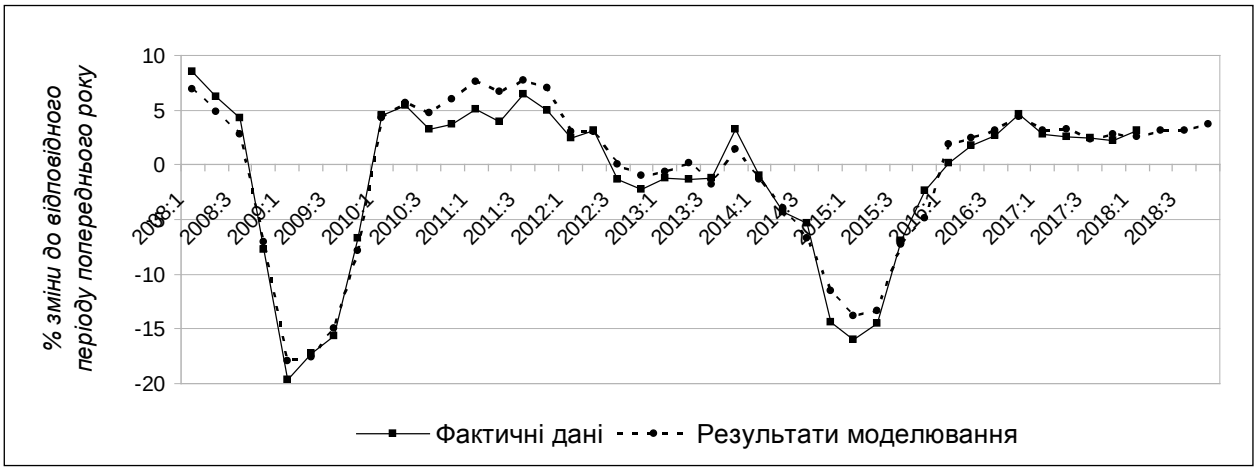

Рис. 6. Динаміка ВВП України у 2008-2018 рр.

Джерело: Державна служба статистики України, [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://www.ukrstat.gov.ua/ та розрахунки відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку Інституту.

Висновки:

Серед складових співпадаючого інтегрального індикатора найбільш впливовими чинниками прискорення темпів ВВП України у I кв. 2018 р. були обсяги роздрібного товарообороту і промисловість. При цьому, негативно вплинули сповільнення динаміки будівництва і сільського господарства.

Водночас, на формування випереджувального інтегрального індикатора позитивно вплинуло зростання індексу ділових очікувань, ВНОК і світової ціни на пшеницю. У той час як негативно позначилося на темпах ВВП помірне знецінення гривні і зростання світової ціни на російський газ.

Збереження динаміки ВНОК, а також активізація роздрібного

товарообороту і зростання світової ціни на пшеницю позитивно впливатимуть на прискорення темпів економічної зростання в Україні упродовж 2018 р. Обмежуючий вплив на економічне зростання відбуватиметься через знецінення гривні, а також зростання світової ціни на російський газ.

В цілому, згідно прогнозних розрахунків, проведених з використанням інструмента композитних інтегральних індикаторів, можна очікувати, що темпи зростання ВВП України у II кв. 2018 р. складуть не менше 3,1%, що за підсумками року ймовірно призведе до зростання на величину близько 3,0%.